

На черговому засіданні Президії НАН України 9 грудня 2009 року члени Президії НАН України та запрошені заслухали доповідь голови Наукової ради комплексної програми наукових досліджень НАН України «Науково-технічні проблеми інтеграції енергетичної системи України в Європейську енергетичну систему» («Інтеграція») академіка НАН України Б.С.Стогнія про підсумки виконання програми.

В обговоренні взяли участь академіки НАН України Б.Є.Патон, М.М.Кулик, О.В.Кириленко, головний диспетчер Об'єднаної енергетичної системи України, перший заступник директора Національної енергетичної компанії «Укренерго» К.В.Ущাপовський, завідувач відділу Інституту газу НАН України доктор технічних наук І.Я.Сигал.

Президія НАН України відзначила, що для паливно-енергетичного комплексу України характерним є недостатність власних паливно-енергетичних ресурсів, недосконала структура, що її держава отримала у спадок як одну з частин енергетичного комплексу СРСР. Все це заважає Україні швидко увійти в єдиний енергетичний простір Європи.

Занепад в 90-ті роки економіки і енергетики, зокрема, спричинив практичну втрату Україною галузевої науки, і Академія змушена підставляти плече енергетикам при вирішенні складних науково-технічних проблем. Одним з прикладів такої співпраці стала академічна програма «Науково-технічні проблеми інтеграції енергетичної системи України в Європейську енергетичну систему».

Головним диспетчером Об'єднаної енергетичної системи України було високо оцінено роботи фахівців Академії, і цілий ряд наукових результатів знайшов практичне застосування в енергетиці України.

При обговоренні зазначалось, що за час виконання програми було вирішено проблему моніторингу Об'єднаної енергетичної системи України, проте питання забезпечення необхідного рівня автоматичного та автоматизованого управління її об'єктів потребують подальшої проробки і вдосконалення.

Також залишається відкритим питання приведення нормативної бази у відповідність з діючими в Європі стандартами. Це особливо актуально в зв'язку з тим, що закінчується підготовка до підписання угоди про асоційоване членство України в Євросоюзі і важливою складовою такого членства є входження держави в енергетичний простір Європи.

Тому головними завданнями нової цільової програми, яку передбачається відкрити в наступному році, мають бути наукове забезпечення необхідного рівня контролю та керованості Об'єднаною енергетичною системою України та покращення екологічних показників енергетики.

Далі учасники засідання заслухали та обговорили доповідь голови Наукової ради комплексної науково-технічної програми «Сенсорні системи для медико-екологічних та промислово-технологічних потреб» академіка НАН України Г.В.Єльської про виконання програми.

У доповіді та виступах академіків НАН України Б.Є.Патона, Ю.І.Кундієва, Я.С.Яцківа, І.Д.Войтовича, членів-кореспондентів НАН України О.Є.Беляєва, В.І.Кальченка було відзначено, що одним з основних позитивних моментів програми є поєднання зусиль фахівців з біології, хімії та фізики для вирішення широкого кола актуальних прикладних проблем в галузі сенсорних технологій (хоча напрямів робіт має бути більше). Значна кількість проектів була міждисциплінарною і виконувалась спільно установами різних відділень Академії.

Як засвідчили доповіді і виступи, за 2007-2009 рр. у ході виконання програми вирішено ряд прикладних проблем, важливих для медицини, охорони довкілля та харчової промисловості. Проте інші галузі майже не охоплені завданнями програми.

Найбільшій увазі заслуговує розробка низки приладів, готових для апробації в реальних умовах. Але не всі вони пройшли випробування, що має принципове значення для оцінки їх ефективності.

У першу чергу необхідно забезпечити проведення стандартизації цих приладів з метою їх подальшого впровадження в практику. Також всіма силами треба домагатися одержання міжнародних патентів.

Крім того, для ефективного вирішення поставлених завдань є потреба у більш тісному співробітництві з потенціальними замовниками.

Було рекомендовано ці дослідження продовжувати і надалі з метою доведення їх до логічного завершення, а отже – до впровадження. Пріоритетом нового етапу програми має бути виконання прикладних досліджень та розробок, спрямованих на розв'язання конкретних проблем здоров'я людини, екологічної безпеки та якості харчових продуктів.

Особливо було підкреслено, що програма має бути постійно діючою.

Учасники засідання заслухали та обговорили доповідь голови Наукової ради комплексної програми наукових досліджень НАН України «Стратегічні мінеральні ресурси України» академіка НАН України В.І.Старостенка про виконання програми.

В обговоренні взяли участь академіки НАН України Б.Є.Патон, П.Ф.Гожик, Є.Ф.Шнюков, член-кореспондент НАН України О.Ю.Лукін, перший заступник генерального директора Державного виробничого геологічного підприємства «Укргеофізика» кандидат геолого-мінералогічних наук А.П.Толкунов.

Доповідач, інші виступаючі досить повно поінформували про основні наукові здобутки установ, що брали участь у цій роботі. Таких установ було загалом 20 з п'яти відділень НАН України.

Президія НАН України звернула увагу на ряд результатів, які мають важливе значення для держави. Так, створено комплексну геолого-геофізичну модель літосфери, в якій уточнено закономірності формування родовищ стратегічних мінеральних ресурсів, сформульовано пошукові критерії та рекомендації з їх застосування, створено і апробовано супутникові технології пошуків покладів вуглеводнів, метану у вугільних пластах та розповсюдження газогідратів. Важливими результатами є розроблення ряду технологічних схем збагачення мінеральної сировини, а також еколого-гігієнічної класифікації підземних вод в межах найпотужніших водозаборів.

За три роки виконання проектів програми отримано 25 патентів, 15 актів на впровадження розробок, виготовлено 14 зразків приладів та загалом опубліковано понад 210 наукових праць.

Робота виконана значна, хоча програма профінансована досить скромно – 2,5 млн.грн. на рік. З цієї причини ряд експериментів не вдалося довести до логічного завершення, також не було можливості дослідити український чорноморський шельф через незавершений ремонт єдиного науково-дослідного судна Академії «Професор Водяницький».

Президія НАН України констатувала, що науковий колектив виконавців програми отримав вагомі результати, які мають важливе теоретичне та прикладне значення. Було висловлено пропозицію щодо необхідності продовження виконання даної програми, зробивши її постійно діючою. Це дозволить сконцентрувати зусилля наукових колективів на пріоритетах розвитку мінерально-сировинної бази, власне стратегічних мінеральних ресурсах – вуглеводнях, алмазах, благородних металах, вугіллі, а також довести майже всі наукові розробки до впровадження.

Президія НАН України позитивно оцінила результати виконання програми.

Крім того, Президія НАН України заслухала інформацію про виконання постанови Кабінету Міністрів України від 28.10.09 № 1182 «Питання підвищення ефективності координації здійснення фундаментальних наукових досліджень»; про підготовку короткого звіту НАН України за 2009 рік; про перенесення робочих днів у 2010 році; про нагородження працівників Національного гірничого університету у зв'язку з 110-річчям від дня його заснування; про відзначення Подякою НАН України працівників головної редакції наукового щорічника «Україна дипломатична» з нагоди 10-річчя від дня заснування видання; про зміни у складі редакційної колегії загальноакадемічного журналу НАН України «Наука та інновації»; також було розглянуто низку кадрових питань та прийнято рішення про нагородження відзнаками Національної академії наук України.

Секретаріат Президії НАН України